

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

انجنیر محمد هاشم رائق
۲۰ فیروزی ۲۰۲۲

دریای کابل

دریای کابل از نشیب های شرقی کوه های پغمان در ولسوالی جلریز ولایت میدان و وردک و از ولسوالی پغمان ولایت کابل سرچشمه می گیرد. دریای میدان از کوتل اونی در ولسوالی جلریز شروع گردیده با آب دره سنگلاخ در مرکز ولسوالی جلریز یکجا شده بعداً با آبهای دره جبار و دره صد مرده از ولسوالی نرخ یکجا می گردد و از میدان شهر می گذرد. بعد از آن که دریای میدان از تنگی لندرگذشت به دریای کابل مسما می گردد. شاخه دیگر دریای کابل از آبهای که از دره های متعددی که در ولسوالی پغمان جریان دارد در مسیر راه با هم یکجا شده دریای چمچه مست را تشکیل داده در دهمزنگ با دریای کابل وصل می گردد. جریان آب دریای کابل را عمدتاً دریا های دیگر تأمین می نماید. که عبارت اند از دریا های لوگر، پنجشیر، علیشنگ، علینگارو کنر می باشد. هر یک از این دریا ها سرچشمه های علیحده دارد. دریای کابل بعد از یکجا شدن با معاونین خود یکی از معاونین عمده دریای سند می گردد که دراتک با آن وصل می گردد.

آبریزه دریای کابل همچنان شيله ها و رودبار های دیگری را که از نشیب های شمالی کوه سپین غرکه در جنوب ولایت ننگرهار قرار دارد، در بر می گیرد مهمترین این رودبارها سرخ رود می باشد که شاخه های آن از ولسوالی ازر

دروایت لوگر و ولسوالی حصارک دروایت ننگرهار سرچشمه گرفته در قسمت پائین بند درونته در ولسوالی سرخورد به دریای کابل وصل می گردد. شاخه های عمده خرد و بزرگ دیگر دریای کابل عبارت اند از رود خازان ، روخاراسو (کراسو)، بگی خور، رود خور، سپین خورو پیشی خور می باشد . حجم اوسط جریان سالانه آب دریای کابل به شمول تمام معاونین آن در دکه در حدود (۲،۰۹۰۰) میلیون مترمکعب می باشد و مجموع ساحه آبریزه دریای کابل در حدود (۹۹۶،۱۲) کیلو مترمربع بوده که شامل ساحات تحت زراعت للمی، آبی و تاکستانها و باغها می باشد.

معاونین دریای کابل قبلاً تذکر یافت که از جمله دو سیر آب ترین آن قرار ذیل اند:

* - دریای پنجشیر که در کاسه بند ذخیره نغلو با دریای کابل وصل می گردد حجم اوسط جریان سالانه دریای پنجشیر به شمول تمام معاونین آن در حدود (۳۱۳۰) میلیون مترمکعب می باشد و مجموع ساحه آبیاری در حدود (۱۲۹۶۴) کیلو مترمربع می باشد .

* - دریای کنر: منبع دریای کنراز یخچالهای قلل نواحی "تیراجمیر" از ارتفاع (۷۷۵۰) متر از سطح بحر شروع می گردد. در پاکستان ابتداء به نام دریای یارخون یاد گردیده بعداً که به وادی چترال داخل به دریای چترال مسمی می گردد. دریای چترال زمانی که در ولسوالی نری و دریای لندی سین و دریای پیچ داخل خاک افغانستان می شود به نام دریای کنریاد می شود. دریای کنر با دریای کابل در حوضه جلال آباد وصل می گردد. حجم اوسط جریان سالانه دریای کنر به شمول تمام معاونین در حدود (۱۵۲۵۰) میلیون مترمکعب می باشد و مجموع ساحه آبریزه دریای کنر در افغانستان در حدود ۱۱۶۶۳ کیلومتر مربع می باشد.

ساختنهای عمده و اساسی تولید انرژی و ذخیره آبی بالای دریای کابل:-

- ۱- بند برق سروبی که در سال (۱۹۵۳) توسط دولت المان به ظرفیت ۲۲ میگوات در ولسوالی سروبی بالای دریای کابل احداث گردیده که با اعمار آن قسمت عمده شهر کابل از برق آن مستفید می گردد.
- ۲- استیشن برق آبی ماهییر بالای دریای کابل در سال ۱۹۶۶ به کمک دولت المان به ظرفیت ۶۶ میگوات اعمار گردید . آب مورد ضرورت دستگاه برقی آبی ماهییر از دریای کابل پایانتراز "تنگی غارو" بوده و توسط تونل به دستگاه تولید که پایانتراز ماهییر موقیت دار منتقل می گردد. سرکوب آب بالای این دستگاه بیش از ۳۰۰ متر می رسد .
- ۳- بند برق نغلو به کمک اتحاد جماهیر شوروی وقت در سال ۱۹۶۷ به پایه اكمال رسید. این بند به ارتفاع ۱۰۰ متر بوده و حجم ذخیره آن ۵۰۰ میلیون متر مکعب می باشد و ظرفیت ناصبه آن ۱۰۰ میگوات است.
- ۴- پروژه آبیاری و برق ننگرهار: این پروژه شامل بند آبگردان درونته که بند برق درونته و سربند کانال آبیاری ننگرهار در آن قرار دارد در سال ۱۹۶۷ توسط اتحاد شوروی تکمیل گردید . دستگاه برق آبی درونته ۱۱ میگوات برق تولید نموده که از آن جهت فعال ساختن پمپ ستیشن های مرحله اول و دوم فارم "هده" استفاده می شود. کانال آبیاری ننگرهار موازی ۲۵ هزار هکتار زمین را آبیاری می کند.
- ۵- ستیشن برق آبی اسعد آباد دروایت کنر بالای دریای پیچ که کار آن در سال ۱۹۷۵ شروع و در سال ۱۹۸۳ تکمیل گردید این دستگاه دارای ظرفیت ناصبه (۰۷) میگوات می باشد. از برق آن در فابریکه نجاری اسعد آباد استفاده می شود.

۶- بند ورسک که یک بند کثیر لاهداف (آبیاری و تولید انرژی برق) بالای دریای کابل تقریباً ۳۰ کیلومتری به طرف شمال غرب پشاور در ایالت خیبر پشتون خواه واقع گردیده و این بند کانکرتی به ارتفاع ۲۵۰ فت (۷۶ متر) طول ۴۶۰

فت (۱۴۰ متر) در سال ۱۹۶۰ توسط حکومت کانادا برای کمک پاکستان اعمار گردیده که به صورت عموم (۱۱۹۰۰۰) اکر (معادل ۴۸۱۵۸ هکتار) زمین را آبیاری می نماید مجموعاً در مرحله اول و دوم (۲۴۳) میگاووات برق تولید می دارد. در حالی که تمام استیشن های برق افغانستان بالای کابل در حدود (۱۸۸) میگاووات می باشد.

چون چندین دهه جنگ در افغانستان با محروم ساختن تعداد کثیر جمعیت روستائی از آب آشامیدنی مناسب زیربنای آب افغانستان را نابود کرده است و مانع در مقابل ایجاد تسهیلات ذخیره آب امروزی است. کاهش بارش باران و برف موجب کمبود آب و نیز یکی از بدترین خشکسالی های دهه اخیر شده است با تأثیر از این موضوع میلیون ها افغان نیاز مبرم به غذا دارند و تعداد بی جاشدگان از هزارها نفر بیشتر است. علاوه بر این اقتصاد راکد افغانستان افزایش بی سابقه بیکاری و فقر را تجربه می کند. زراعت و مالداری رکن اصلی اقتصاد افغانستان است و بیش از هشتاد درصد نفوس کشور وابسته به کشاورزی و آب است. از سوی دیگر، دریای کابل اساس دسترسی به آبیاری کشاورزی، آب آشامیدنی و انرژی در خیبر پختونخوا، منطقه شمال غربی پاکستان و مرز افغانستان است. دریای کابل سه ولسوالی حاصل خیز این منطقه که ۸٪ از آبیاری چارسده، ۸۰٪ پیشاور، ۴۷.۵٪ نوشیرا را آبیاری می کند و منبع آبی آشامیدنی میلیون ها پاکستانی در اطراف بستر این دریا را فراهم می کند.

اخیراً دولت ساقط شده افغانستان اعلام کرد بود که کار ساخت بند شاتوت در مسیر دریای کابل به هزینه (۲۳۶) میلیون دالر آغاز نمایند و این بند (۱۴۶) میلیون متر مکعب آب آشامیدنی برای دو میلیون از جمعیت شهر کابل را فراهم کند و آب زراعت برای ۴۰۰۰ هکتار از زمین های ولسوالی چهار آسیاب این ولایت را فراهم کند و این پروژه بخشی از پلان های انکشافی افغانستان با حمایت هندستان برای ساخت چندین بند بر روی دریای کابل می باشد که برای بهبود زیربنای آب و انرژی افغانستان برای تضمین ثبات داخلی و اقتصاد عقب مانده یک مسأله حیاتی است.

حکومت پاکستان درباره اعمار بند شاه توت، و سایر تأسیسات بالای دریای کابل و معاونین آن که داخل پلانهای انکشافی افغانستان است اظهار اختلاف نظر نموده و نگرانی نشان داده اند. در حالی که بند شاه توت در منطقه تنگی للندر بالای دریای میدان در نظر است که کمترین مقدار جریان آب (۵، فیصد) مقدار جریان آب دریای کابل در حصه دکه است. در حالی که منبع دولت افغانستان می گویند این مقدار آب کم بالای تأسیسات طرف پاکستان کدام تأثیر منفی ندارد.

مأخذ:-

- انکشاف منابع آبهای افغانستان (انجینر محمد قسیم نعیمی)
- نشریه انترنتی به نام افغانستان (ولید مجیدیار*) ترجمه حسین احمدی، قوس (۱۳۹۷)
- یادداشت های شخصی

*The Diplomat, By Shdha Ramachandran, August 20 2018 & Waleed Majidyar Dec. 15, 2018 .

